

ВИХОВАННЯ ОЩАДЛИВОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті порушено проблему формування ощадливості в дітей старшого дошкільного віку у процесі економічного виховання в умовах дошкільного навчального закладу. Обґрунтовано актуальність даної проблеми. Здійснено аналіз державних програм навчання, виховання й розвитку дітей старшого дошкільного віку. Висвітлено результати педагогічного дослідження, які засвідчують необхідність підвищення професійного рівня педагогів з даного напрямку виховної роботи. Обґрунтовано доцільність застосування міжнародної програми соціально-фінансової грамотності «Афлатот» у дошкільних навчальних закладах України.

Ключові слова: *ощадливість, економічне виховання, економічна культура, міжнародна програма «Афлатот», євроінтеграція.*

Постановка проблеми. Ощадливість є однією зі складових економічного виховання й відіграє важливу роль у становленні особистості. Проблема ощадливості є надзвичайно актуальною в умовах сьогодення, коли малюка на кожному кроці оточує реклама, коли йому необхідно розібратися в тому, що є корисним, а що шкідливим, що є першочерговою необхідністю, а без чого можна обійтись.

Питання економічної ситуації є болючим та злободенним саме в нашій країні, у час, коли комунальні платежі та ціни на продукти харчування, медикаменти, а також інші необхідні для існування людини речі невпинно зростають, а зарплати при цьому залишаються майже незмінними. Виникає питання, як вижити в сучасних умовах, на чому заощадити, як привчити дітей економити змалку.

Так склалось історично, що наша неекономність, а іноді навіть недбалість, закладалися протягом майже сторічного існування в умовах СРСР, коли межа між поняттями «своє» і «чуже» була стерта, а заощадження носило ідеологічне нашарування.

Мають пройти роки, аби наша культура споживання, економності набула європейського рівня.

Це ми можемо спостерігати на прикладі роздільних сміттєвих баків, які нещодавно з'явилися в нашому місті. На жаль, далеко не всі громадяни виявилися готовими до сортування сміття. На нашу думку, причин цьому є декілька:

- 1) низька економічна культура населення країни в цілому;
- 2) відсутність роз'яснювальної роботи та соціальної реклами;
- 3) неспроможність влади організувати сміттево-переробний завод, адже саме лише сортування не вирішує проблеми.

На жаль, прикладів таких можна навести безліч.

Отже, протиріччя, які склалися, коли з одного боку народ жевріє в бідності, а з іншого боку, не вміє розпоряджатися ресурсами, не знає, на чому можна зекономити, заробити кошти, породжують гостру необхідність виховання економічної культури населення в цілому, а особливо – майбутніх громадян нашої держави.

Незаперечним є той факт, що якщо основи ощадливості будуть прищеплені з раннього дитинства, то особистість увійде в доросле життя підготовленою до його викликів, спокус та зуміє правильно розпорядитися своїми коштами, природними ресурсами, часом. Саме тому перед дошкільною освітою постає завдання формування ощадливості, що дозволить дитині розібратись у складних економічних поняттях і набути фінансового досвіду, а нашій країні зробити ще один крок уперед на шляху до євроінтеграції.

Аналіз актуальних досліджень. Вітчизняні та зарубіжні науковці, розуміючи актуальність даної проблеми, приділяють достатньо уваги її вивченню.

На думку Г. Григоренко та Р. Жадан, «ощадливість є показником загальної культури людини, що свідчить про вміння піклуватися про себе, про речі, які її оточують, членів своєї родини, свій дім, село чи місто, про свою Батьківщину» [9].

Дослідники А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама, Л. Кларіна, Е. Курак, А. Смоленцева, А. Шатова вважають, що дошкільний вік є найсприятливішим для формування економічної культури загалом і бережливості зокрема як структурного компонента соціалізації, та пояснюють це тим, що на цьому етапі забезпечується загальний розвиток особистості, закладаються основи особистісної культури, первинних соціокультурних правил і норм [10].

Ми повністю погоджуємося з науковцями та переконані, що дошкільний вік є фундаментом для придбання спеціальних знань, умінь і навичок, які в майбутньому зможуть забезпечити особистості безболісний перехід у соціально-економічний простір.

Російська дослідниця А. Шатова переконана, що ощадливість має бути сформована своєчасно з метою недопущення в подальшому негативних проявів у поведінці дитини – безгосподарності, неекономності, недбалого відношення як до чужих, так і до власних речей [17].

Неабиякого значення вихованню господаря-громадянина, здатного ошадливо ставитися як до власних речей, так і суспільних, надає у своїх працях науковець Л. Кашуба [13].

С. Іванчук упевнена, що навички ошадливості, грамотної споживчої поведінки можуть бути прищеплені лише за умови позитивного прикладу оточуючих, рідних [11].

Таким чином, якщо дорослий кидатиме повз сміттєвий бак обгортку від цукерки або ж розкидатиме власні речі деінде, його дитина, як правило, робитиме те ж саме.

На нашу думку, поняття ошадливості доступно висвітлено для сприйняття дітьми у брошурі «Розумні гроші. Фінансові історії родини Іваненків», підготовленій Програмою розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II) [16].

У процесі вивчення проблеми ошадливості виникає потреба в аналізі програмово-методичних документів дошкільної освіти.

Так, Базовий компонент дошкільної освіти спрямовує діяльність педагогів на розвиток особистості дитини [6]. Серед головних завдань, окреслених Державним стандартом дошкільної освіти України, є виховання ошадливості. Так, освітня лінія «Дитина у світі культури» передбачає надання уявлень про заощадливе ведення домашнього господарства, а також ошадливе ставлення до речей, грошей. Дитина має розрізняти соціальні ролі, як-от «покупець», «продавець», поняття «товар», «гроші», «заощадливий», «недбайливий»; уміти використовувати різні предмети за призначенням, дбайливо до них ставитися, дотримуватися умов догляду і зберігання. Освітня лінія «Дитина у природному довкіллі» передбачає реалізацію завдань щодо заощадливого використання природних багатств, енергоресурсів та захисту природного довкілля.

На формування ошадливості спрямовані чинні державні програмами навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку, як-от «Я у світі», «Дитина», «Українське дошкілля», «Впевнений старт», «Соняшник», «Дитина в дошкільні роки» тощо.

Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» розроблена відповідно до нової редакції Базового компоненту дошкільної освіти [1]. На думку авторів даної програми, дитина має виявляти готовність сортувати відходи (харчові та нехарчові), збирати папір та скляний посуд; намагається виготовити з покидькового матеріалу різноманітні вироби своїми руками (годівничку, поїлку для тварин тощо); розуміє різницю у використанні та переробці природних і синтетичних матеріалів; усвідомлює необхідність економії енергоресурсів; без нагадування прибирає за собою; допомагає дорослим підтримувати порядок у їдальні, спальні, кухні, ванній кімнаті, коридорі; усвідомлює, що затишок і порядок в оселі залежать від її

мешканців, зокрема і від неї самої; бережливо ставиться до рукотворних предметів, речей, споруд.

Авторський колектив освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» спонукає вихователів розширювати уявлення дітей про гроші, їх цінність, можливості використання (збирання, витрачання); ознайомлювати дітей з поняттями «багатий», «бідний», «ощадливий», «марнотратний»; навчати дітей економному ставленню до ресурсів; формувати елементарне уявлення про сімейний бюджет (потреби і витрати, розподіл коштів), учить дітей помірковано ставитися до покупок, орієнтуючись не лише на свої бажання, але й на потреби сім'ї; формувати критичне ставлення до реклами [4].

У програмі розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» значна увага приділяється питанню ощадливого використання енергоресурсів, виготовлення речей із покидькового матеріалу, раціонального використання залишків продуктів харчування, продовження життя речей [5]. Автори програми ставлять за мету навчити дітей співвідносити бажання зі своїми можливостями, виокремлювати першочергові потреби, власні та потреби сім'ї, розуміти відмінність між словами «хочу» й «треба».

Автори програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» наголошують на необхідності розвитку бережного ставлення до побутових речей та хатньої праці дорослих, навчання бути охайним; підтримувати порядок і чистоту в життєвому просторі [2].

Комплексна програма розвитку, навчання й виховання дітей «Соняшник» націлює на виховання пошани до людей праці, дбайливого ставлення до речей, виготовлених людськими руками [12].

Програма «Дитина в дошкільні роки» спрямовує діяльність педагогів на виховування дбайливого ставлення до рукотворних виробів; бажання зробити приємне власними руками рідним та близьким [14].

Комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів «Світ дитинства» (науковий керівник акад. А. Богуш) має на меті «учити розрізняти соціальні ролі «заощадливий», «недбайливий»; розмірковувати над доцільністю використання грошей при покупці речей; виховувати ціннісне ставлення до результатів людської праці; елементарну культуру споживання продуктів праці дорослих (правильно використовувати знаряддя та інструменти з ведення домашнього господарства; дотримуватися чистоти, порядку, ощадливого витрачання води, газу, електроенергії; помічати і з власної ініціативи робити дрібний ремонт книг, одягу, іграшок) [3].

Автори програми підтримки розвитку дитини дошкільного віку «Стежина» (комплексна альтернативна освітня програма для дошкільних навчальних закладів, що працюють за вальдорфською педагогікою) бачать ощадливу особистість такою, що дбайливо ставиться до своїх речей,

предметів гігієни, іграшок; дотримується умов використання, зберігання й догляду за ними; накопичує знання про варіативність способів та економність у часі для створення комфортного середовища; проявляє елементарні форми саморегуляції в таких побутових ситуаціях: нескладний ремонт книг та іграшок; має уявлення про заощадливе ведення домашнього господарства; уміє ощадливо ставитися до речей; демонструє достатній для свого віку рівень планування сімейних потреб із виокремленням першочергових чи більш значущих (ліки для хворого чи похід до зоопарку) [8].

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує навчально-методичний посібник для дошкільних навчальних закладів «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун, О. Саприкіна) [7]. Автори посібника поняття сталого розвитку розуміють як «стратегію виживання і безперервного прогресу цивілізації й окремих країн в умовах збереження навколишнього середовища (насамперед біосфери)» та вважають, що з цією метою повинні формуватися нові педагогічні моделі. Автори програми спрямовують педагогів на вирішення таких завдань:

1) формування в дітей початкових уявлень про дії та поведінку, що зорієнтовані на сталий розвиток;

2) створення умов для усвідомлення дітьми необхідності збереження ресурсів Землі та особистої причетності до майбутнього суспільства і природи;

3) розвиток у дітей звичок і моделей поведінки, що відповідають сталому розвитку бажання діяти в цьому напрямі.

Значна увага в посібнику приділяється повторному використанню ресурсів, їх заощадженню та зберіганню, адже все це є ознакою сталого розвитку.

У результаті аналізу завдань для дітей старшої вікової групи можемо зробити висновок, що автори чинних програм розглядають ощадливість як одну з провідних якостей особистості, а питання ощадливості вивчається в контексті економічного виховання.

Метою даної статті є аналіз рівня обізнаності дітей старшого дошкільного віку щодо необхідності ощадливості.

Нами були використанні такі **методи дослідження**: теоретичний аналіз навчально-методичної літератури, педагогічне спостереження.

Виклад основного матеріалу. Під час вивчення даної проблеми нами було проведено опитування дітей старшого дошкільного віку на предмет їхнього розуміння поняття «ощадливість». Усього було обстежено 126 дітей. Їм було запропоновано дати відповіді на такі запитання:

- Що таке, на вашу думку, ощадливість?
- Чи потрібно бути заощадливим?
- Чому потрібно берегти іграшки?
- Що таке природні ресурси? Як і чому потрібно їх берегти?

- Що таке комунальні послуги? Чому потрібно економити воду, світло, тепло?

- Чому потрібно економити час?

На запитання «Що таке ощадливість» 47,6 % дітей не дали жодної відповіді, 38,1 % відповіли, що це означає берегти іграшки, а 14,3 % пояснили, що це коли бережуть гроші.

На запитання «Чи потрібно бути заощадливим?» 93,7 % вихованців відповіли «так», 6,3 % – «ні».

На запитання «Чому потрібно берегти іграшки?» були отримані такі відповіді: 57,1 % опитуваних дітей пояснили це тим, що ними граються, 30,2 % – тому що вони дорого коштують, 4,8 % – мама буде сварити, якщо іграшка ламається, 7,9 % – тому що так потрібно.

На запитання «Що таке природні ресурси?» 50,8 % опитуваних дітей не дали жодної відповіді, 15,1 % відповіли, що це все те, що є на землі, 12,7 % пояснили, що це багато дорогоцінного каміння, 11,9 % зазначили, що це пісок, земля, трава, глина, 9,5 % – місце, яке потрібно охороняти.

На запитання «Як потрібно берегти природні ресурси?» 16,7 % дітей відповіли, що вони можуть закінчитися, 21,4 % опитуваних вихованців пояснили, що без ресурсів наша земля буде некрасива, 12,7 % вважають, що потрібно використовувати природні ресурси правильно, бо не буде чим дихати, 49,2 % не дали жодної відповіді.

На запитання «Що таке комунальні послуги?» 23 % дітей пояснили, що це коли батьки платять за квартиру, воду, газ, Інтернет, 8,7 % – що це оплата за тепло, електрику, газ, 68,3 % не дали жодної відповіді.

На запитання «Чому потрібно економити воду, світло, тепло?» 15,1 % вихованців відповіли, щоб вистачило на всіх, 12,7 % – щоб зберегти гроші на танці і футбол, 7,1 % – щоб не пропало світло, 65,1 % не дали жодної відповіді.

На запитання «Чому потрібно економити час?» 25,4 % дітей відповіли, що потрібно робити все швидко, 8,7 % – щоб усе встигнути зробити, 16,7 % – щоб залишилося більше часу на прогулянку, 3,2 % – щоб залишився час на відпочинок, 46 % не змогли дати чіткої відповіді.

Отримані дані дозволяють стверджувати, що розуміння дітьми поняття ощадливості є недостатньо сформованим.

Перед сучасним дошкільним закладом стоїть завдання виховати нове покоління, здатне інтегруватися в європейський простір, побудувати нашу країну економічно незалежною. А, отже, необхідна робота з педагогами, спрямована на виховання в дітей економічної грамотності в цілому та ощадливого ставлення до світу матеріальних та нематеріальних цінностей зокрема.

Це спонукало нас до пошуку й апробації методів формування в дошкільників навичок ощадливості. Кроком уперед на шляху до вирішення

цієї проблеми вважаємо нашу участь у міжнародній програмі соціально-фінансової грамотності «Афлатун» (для дітей віком від 3 до 6 років «Афлатот»), (Нідерланди) [15]. Мета програми «Афлатун» – виховати малюка відповідальним, активним громадянином, ініціатором змін у своєму власному житті й житті суспільства. Курс упровадження програми визначено відповідним наказом Міністерства освіти і науки від 22.01.2016 р. № 46 «Щодо упровадження основ соціальної і фінансової освіти дітей дошкільного віку». Таким чином Україна стала 92-ю зі 112 країн світу, де впроваджується дана програма.

Програма «Афлатун» (від араб. дослідник, людина, яка вивчає та діє) – освітня програма, спрямована на формування азів фінансової грамотності дошкільнят та усвідомлення їх соціальної відповідальності. Це не комплексна програма з раннього розвитку й навчання дітей, а додатковий навчальний курс, що розширює світогляд дітей, залучає їх до сучасного життя, у якому вони мають безпечно діяти і бути захищеними. За допомогою відповідних заходів і вправ діти набувають соціальних і фінансових навичок, щоб упоратися з проблемами, з якими вони умовно стикаються. За допомогою методів, що в ній використовуються, дитина стає активним учасником навчального процесу.

Програма охоплює п'ять ключових елементів, що місять соціальні та економічні поняття щодо розширення прав і можливостей людини.

Змістові модулі навчання включають такі теми: «Особистісне розуміння і дослідження» (дітей спонукають до самопізнання, набуття впевненості у власних силах); «Права і обов'язки» (діти отримують знання про свої права та обов'язки, правила поведінки в суспільстві); «Заощадження й витрати» (діти вчаться відповідально використовувати й накопичувати фінансові, природні та інші види ресурсів, робити заощадження і розумно витратити); «Планування й бюджет» (малята навчаються ставити перед собою цілі та робити певні кроки для їх досягнення); «Дитяча соціальна й фінансова ініціатива» (дітей налаштовують сприймати себе як активного члена суспільства).

З метою впровадження програми в нашому дошкільному закладі зроблені певні кроки. На початковому етапі експерименту проведено інтегративний практикум з педагогами, під час якого активно обговорювалися питання впровадження в роботу з дітьми програми «Афлатот», форм та методів роботи з дошкільниками щодо соціально-економічного виховання.

Наступним кроком було визначення профільної експериментальної групи. Педагоги цієї групи:

- пройшли навчальні тренінги й отримали електронну російськомовну версію;
- долучилися до перекладу програми українською мовою;

- провели опитування батьків з метою виявлення рівня їх обізнаності з питання економічного виховання дітей дошкільного віку;
- створили відповідну навчально-методичну та матеріально-технічну базу (розроблено дидактичні ігри, створено ігрове середовище);
- розробили перспективний план роботи з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

Наступним етапом роботи є залучення всіх педагогів закладу до впровадження програми «Афлатот». Вважаємо, що залучення педагогів до даної програми дозволить підняти їхній професійний рівень щодо формування в підростаючого покоління навичок збереження, заощадження, фінансової відповідальності, планування бюджету.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, урахувавши результати першого етапу дослідження, подальша робота буде спрямована на забезпечення професіоналізму педагогів щодо формування в дітей дошкільного віку навичок ощадливості шляхом залучення до міжнародної програми соціально-фінансової грамотності «Афлатот».

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова, О. П., Аніщук, А. М., Артемова, Л. В. (2014). *Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 Ч. II. Від трьох до шести (семи) років.* Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна» (Aksonova, O. P., Anishchuk, A. M., Artemova, L. V. (2014). *Pre-school child development program «I am in the World» (Vols. 1–2).* Kyiv, Ukraine: TOV «MTSFER-Ukraine», Vol. 2).
2. Андрієтті, О. О., Голубович, О. П., Долинна, О. П. та ін. (2013). *Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»* (Andriietti, O. O., Holubovych, O. P., Dolynna O. P. et. al. (2013). *The program of development of children of the senior preschool age “Confident Start”.* Ternopil: Mandrivets).
3. Байєр, О. М., Батліна, Л. В., Богуш, А. М. та ін. (2015). *Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів* (Baier, O. M., Batlina, L. V., Bohush, A. M. et. al. (2015). *The world of childhood: a comprehensive educational program for preschool education institutions.* Ternopil: Mandrivets).
4. Беленька, Г. В., Богініч, О. Л., Богданець-Білоskalенко, Н. І. та ін. (2016). *Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років.* Київ: університет імені Бориса Грінченка (Bielienka, H. V., Bohinich, O. L., Bohdanets-Biloskalenko, N. I. et. al. (2016). *Child: Educational program for children from two to seven years old.* Kyiv: Borys Grinchenko University).
5. Білан, О. І., Возна, Л. М., Максименко, О. Л., Овчаренко, Л. Р., Руханська, Л. С., Самсін, В. Р. (2012). *Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля».* Тернопіль: Мандрівець (Bilan, O. I., Vozna, L. M., Maksymenko, O. L. et. al. (2012). *Pre-school child development program “Ukrainian Preschool”.* Ternopil: Mandrivets).
6. Богуш, А. М. (2012). *Базовий компонент дошкільної освіти.* Київ: Видавництво (Bohush, A. M. (2012). *The basic component of preschool education.* Kyiv: Publishing house).

7. Гавриш, Н., Саприкіна, О., Пометун, О. (2014). *Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку*. Дніпропетровськ: ЛІРА. (Navysh, N., Saprykina, O., Pometun, O. (2014). *Education for Sustainable Development in Early Childhood*. Dnipropetrovsk: LIRA).

8. Гончаренко, А. М., Дятленко, Н. М. (2014). *Стежина: комплексна альтернативна освітня програма для дошкільних навчальних закладів, що працюють за вальдорфською педагогікою*. Київ. (Honcharenko, A. M., Diatlenko, N. M. (2014). *Path: complex alternative educational program for preschool education institutions working under Waldorf pedagogy*. Kyiv).

9. Григоренко, Г. І., Жадан, Р. П. (2014). В. О. Сухомлинський про виховання ощадливого ставлення до світу цінностей в дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*, 1.47, 63–65. (Hryhorenko, H. I., Zhadan, R. P. (2014). V. O. Sukhomlinskyi about upbringing thrift to world values in the children of older preschool age. *Collection of scientific works of Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlinsky*, 1.47, 63–65).

10. Дудник, Н. А. (2014). Формування економічної компетенції дошкільників як психолого-педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 3, 103–109 (Dudnyk, N. A. (2014). Formation of economic competence of preschool children as a psychological and pedagogical problem. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*, 3, 103–109).

11. Іванчук, С. А. (2016). Стан виховання основ культури споживання у практиці роботи дошкільних закладів освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (58), 112–119. (Ivanchuk, S. A. (2016). The state of education of the bases of the culture consumption in practice of work of preschool education institutions. *Pedagogical sciences: theory, history, innovation technologies*, 4 (58), 112–119).

12. Калуська, Л. В. (2014). *Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник»*. Тернопіль: Мандрівець (Kaluska, L. V. (2014). *Comprehensive program of development, training and upbringing of preschool children "Sunflower"*. Ternopil: Mandrivets).

13. Кашуба, Л. В. (2016). Формування економічної компетентності молодших школярів із психофізичними порушеннями в процесі євроінтеграції. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (29–30 вересня 2016 року)*. Львів: ТзОВ «Триада плюс», 61–63 (Kashuba, L. V. (2016). Formation of economic competence of Junior schoolchildren with mental and physical disabilities in the process of European integration, (29–30 september). *Materials of International Scientific and Practical Conference*, Lviv: TzOV "Triada plus", 61–63).

14. Крутій, К. Л. (2016). *Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма*. Запоріжжя: ЛІПС (Krutii, K. L. (2016). *A child in preschool years: a comprehensive additional educational program*. Zaporizhzhia: LIPS).

15. *Посібник за програмою «Афлатот»*. Режим доступу: <http://www.aflatounacademy.org/topic/aflatot> (Guide program «Aflatot»). Retrieved from: <http://www.aflatounacademy.org/topic/aflatot>.

16. *Програма розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II)*. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4387346> (Program of Financial Development (USAID / FINREP-II)). Retrieved from:

<https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=4387346>.

17. Шатова, А. Д. (2005). *Экономическое воспитание дошкольников*. Москва: Педагогическое общество России (Shatova, A. D. (2005). *Economic education of preschool children*. Moscow: The Pedagogical Society of Russia).

РЕЗЮМЕ

Черешнюк Елена. Воспитание бережливости в системе экономического развития дошкольников как психолого-педагогическая проблема.

В статье поднята проблема формирования бережливости у детей старшего дошкольного возраста в процессе экономического воспитания в условиях дошкольного образовательного учреждения. Обоснована актуальность данной проблемы. Осуществлен анализ государственных программ обучения, воспитания и развития детей старшего дошкольного возраста. Представлены результаты педагогического исследования, подтверждающие необходимость повышения профессионального уровня педагогов по данному направлению воспитательной работы. Обоснована целесообразность применения международной программы социально-финансовой грамотности «Афлатот» в дошкольных учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: бережливость, экономическое воспитание, экономическая культура, международная программа «Афлатот», евроинтеграция.

SUMMARY

Chereshniuk Olena. Upbringing thrift in the system of economic development of preschoolers as psychological and pedagogical problem.

In the article the problem of upbringing thrift (economy) of preschool children in the process of economic education in the conditions of preschool educational establishment is considered. The paper highlights the importance of economic education of preschool children in the modern society. The author emphasizes, that senior preschool age is the most favorable for upbringing thrift (economy). The analysis of general and special pedagogical, psychological, methodological literature is carried out through the question of upbringing thrift of children of senior preschool age. Considerable attention is paid to the analysis of state educational programs.

The article introduces the results of pedagogical experiment concerning children's understanding the thrift concept. This analysis shows necessity of upbringing thrift (economy) in the children of the elder pre-school age. During the experiment children had to answer the following questions: What is thrift? Do you need to be economical? Why do you need to take care of toys? What are natural resources? How and why should they be protected? What are utilities? Why do you need to save water, light and warm? Why should you save time?

Based on the responses of children the author draws a conclusion that their understanding of the thrift concept is not well-established.

The paper considers the problem of upbringing thrift of preschool children in the process of economic education according to Aflatot International programme, the Netherlands (programme that is based on holistic teaching methods that embrace both social and financial elements, teach children about saving, budgeting, planning and how they can achieve their goals) in the conditions of preschool education institutions and at home. One of five program modules is called "Savings and Expenses" and is devoted to the education of thrift skills.

Taking into account the results of the first stage of the study, further work will be aimed at ensuring the professionalism of teachers in the formation of thrift skills among preschool children through the involvement into Aflatot International programme.

Key words: thrift, economic education, economic culture, Aflatot International programme, eurointegration.